

Ježiš rúca jedinu istotu, v ktorej Pilát nachádza útočisko, istotu moci. *Zhora*, teda od Boha, nepochádza žiadna schopnosť alebo moc pre Piláta, ale iba rešpektovanie jeho slobody a jeho voľby oslobodiť alebo usmrtiť Ježiša.

Ježiš potvrdzuje absolútne rešpektovanie slobody človeka zo strany Boha (*zhora*), aj keď toto ide priamo proti jeho vôli: každý je zodpovedný za svoje správanie voči ľuďom. Tak ako Ježiš nezabránil Judášovi, aby ho zradil, Otec nezabráni Pilátovi odsúdiť na smrť svojho Syna. Pre Boha má sloboda človeka prednosť pred fyzickým životom Ježiša.

V minulosti nesprávna interpretácia tohto verša, ktorú poskytol Augustín, ovplyvnila exegézu na niekoľko storočí. Podľa Augustína, ktorý nepoznal originálny grécky text evanjelií, ale iba ich latinský preklad, moc (štatna) je daná Bohom.¹⁵

Avšak *moc* vo všeobecnosti nie je daná Bohom, ide tu o moc nad Ježišom. Boh nedáva Pilátovi žiadnu moc, ale rešpektuje jeho rozhodnutie vzhľadom na Ježiša: „*moc prepustiť ňá a moc ukrižovať ňá*“ (verš 10).

11b „*Preto má väčší hriech ten, čo ma vydal tebe.*“

Ten, kto odovzdal Ježiša Pilátovi, bol Kajfáš, hlava a predstaviteľ náboženskej inštitúcie (*Jn* 18, 30.35), ktorá vydala príkaz na Ježišovo zatknutie a v Judášovi našla jeho fyzického vykonávateľa.

Ján Krstiteľ ohlasoval Ježiša ako toho, „*ktorý sníma hriech sveta*“ (*Jn* 1, 29). *Hriechom* bolo odmietnutie života, ktorý ponúkol Boh. Teraz Pilát aj Kajfáš, predstavitelia smrti, stoja pod plášťom temnoty a hriechu. Ale evanjelista podčiarkuje, že zodpovednosť veľkňaza Izraela, človeka považovaného za naj-

¹⁴ Po grécky *dedomenon* (príčastie minulé, stredný rod). To, čo je dané Pilátovi, nie je schopnosť alebo moc, ale rešpektovanie jeho slobody.

¹⁵ *In Evangelium Iohannis Tractatus*, 116, 5.

bližšieho k Bohu a zároveň jeho zástupcu na zemi, je omnoho väčšia ako zodpovednosť pohana považovaného za veľmi vzdialeného od Boha. Zodpovednosť veľkňaza je o to väčšia, že pre odstránenie Ježiša používa štít, ktorým je Boh a jeho Zákon.

12 *Od tej chvíle sa Pilát usiloval prepustiť ho. Ale Židia kričali: „Ak ho prepustiš, nie si priateľom cisára. Každý, kto sa vydáva za kráľa, stavia sa proti cisárovi.“*

Na scénu prichádzajú tí, ktorí sú zodpovední za „väčší hriech“ (verš 11). Židovské authority, ktoré vidia Pilátov pokus oslobodiť Ježiša a poznajú Piláta, jeho ambície a lásku ku kariére, vyťahujú tromfy. Keďže vidia, že náboženské obvinenia, ktoré majú na Ježiša, sú zbytočné (Ježiš, ktorý sa vydáva za *Božieho syna*), vodcovia predkladajú politické dôvody a obviňujú Ježiša, toho, ktorého meno nechcú ani len vysloviť (*ho*), že sa vydával za kráľa. Pilát nepovažuje Krista za nebezpečného pre rímske impérium: sú to židovské authority, ktoré mu to pripomínajú, pričom sú pripravené obetovať rímskej nadvláde toho, kto sa im ponúkol ako osloboditeľ národa.

Ak ho Pilát oslobodí, zničí si kariéru. „*Priateľ cisára*“¹⁶ bol čestný titul, ktorý udeľoval imperátor Tiberius úzkemu okruhu svojich najbližších priateľov. O Pilátovi vieme, že bol chránencom Elia Seiana, veľmi vplyvného prefekta pretórie imperátora Tibéria a ako píše Tacitus v Análoch „*byť medzi jeho najbližšími bolo predpokladom Cisárovho priateľstva*“.¹⁷ Obvinenie Piláta židovskými vodcami „*nie si priateľom cisára*“ by nenávratne poškodilo jeho kariéru, keďže Imperátor Tibérius bol mimoriadne podozrievavý a veľmi citlivý na prehrešky proti svojmu majestátu.

¹⁶ *Amicus Caesaris.*

¹⁷ Tacitus, *Annales*, VI. 8.

Prvý raz, keď sa tento výraz v evanjeliu vyskytol, znamenal odmietnutie Ježiša, ktorý *prišiel do svojho vlastného*,¹⁵ *a vlastní ho neprijali*¹⁶ (Jn 1, 11).

Izrael bol neschopný spoznať a prijať Krista pri jeho príchode, ale Ježišovi nasledovníci budú schopní prijať do svojho lona *matku*, postavu toho Izraela, z ktorého Učiteľ pochádza.

Hodina oznámená v Káne (Jn 2, 4) sa práve teraz naplnila.

28 *Potom Ježiš vo vedomí, že je už všetko dokonané*,¹⁷ *povedal, aby sa splnilo*¹⁸ *Písmo: „Žízňim.“*

Evanjelista pokračuje vo svojej teologickej línii a predstavuje Ježiša nie ako obeť určenú na zabitie, ale ako Človeka – Boha, ktorý si uvedomuje následky svojho daru lásky pre ľudí a ponúka ho až do posledného okamihu.

Po zabezpečení zrodu a jednoty novej komunity s prijatím minulosti zo strany učeníkov a prijatím novosti zo strany *matky* sa pre Ježiša blíži koniec.

Ježiš má *smäd*.

Evanjelista ide za fyzickú požiadavku vody umierajúceho a vidí v nej naplnenie toho, čo povedal Ježiš Petrovi v okamihu jeho zatknutia: „*Azda nemám piť kalich, ktorý mi dal Otec?!*“ (Jn 18, 11). Toto je Ježišov smäd, tak ako vôľa jeho Otca je pre neho pokrmom („*Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal a dokonáť jeho dielo.*“ Jn 4, 34).

Evanjelista vidí, ako sa naplňa práve to Písmo, ktoré bolo citované počas poslednej večere: „*nenávideli ma bez príčiny*“ (Jn 15, 25), ktoré Ježiš vzťahoval na slepotu vodcov národa

¹⁵ Po grécky *eis tà ídia*.

¹⁶ Po grécky *parélabon*.

¹⁷ Po grécky *tetélestai*.

¹⁸ Po grécky *teleiôthê*.

s odvolávkou na Žalm 35, 19: „nenávidia bez príčiny“ a Žalm 119, 116: „kniežatá ma prenasledujú pre nič za nič“.

„Žízňim...“

Ako pri samaritánke, nevernej žene, ktorú Ježiš požiadal, aby sa mu dala napiť (Jn 4, 7),¹⁹ aj teraz Kristus ponúka poslednú možnosť svojim katom, žiada ich o malé gesto spoluúčasti pre umierajúceho človeka. Ich odpoveď by Kristovi umožnila vyliť na nich milosrdenstvo živého Boha, tak ako samaritánke Ježiš ponúkol „prameň vody prúdiacej do večného života“ (Jn 4, 14), obraz Ducha Svätého, „ktorého mali dostať tí, čo v neho uverili. Lebo ešte nebolo Ducha, pretože Ježiš ešte nebol oslávený.“ (Jn 7, 39)

29 Bola tam nádoba plná octu. Nastokli teda na yzop špongiu naplnenú octom a podali mu ju k ústam.

Na Ježišov smäd prítomní pod krížom odpovedajú octom (toto slovo sa zopakuje trikrát). Tí, čo *nemajú vína* (Jn 2, 3) a neprijali *lepšie víno*, ktoré ponúkol Ježiš (Jn 2, 10), majú nádobu plnú octu. V manželstve bolo víno symbolom lásky medzi manželmi. Ocot predstavuje nenávisť: „Do jedla mi dali žľče, a keď som bol smädný, napojili ma octom“ (Ž 69, 22).

Nádoba plná octu zodpovedá špongii *naplnenej* octom: evanjelista chcel zvýrazniť, že špongia nasaje všetok ocot obšiahnutý v nádobe.

Je nemožné upevniť špongiu, ktorá je navyše naplnená octom, na koniec *yzopového* konára (rastliny podobnej majoránu), preto niektorí stredovekí autori chceli nahradiť grécke slovo *hyssopoi* (yzop) iným slovom *hyssoi* (kopija), ktoré vraj bolo pôvodné.

¹⁹ Evanjelista podčiarkuje, že hodina stretnutia sa so samaritánkou bola okolo poludnia (Jn 4, 6), teda v čase, keď sa obetovali veľkonočné baránky a keď bol ukrižovaný Ježiš.